

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO PBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA
PSIHOLOGIJA
ZA GIMNAZIJE

Travnik, maj 2025.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON/KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

PSIHOLOGIJA

ZA GIMNAZIJE

Travnik, maj 2025.

Kurikulum nastavnog predmeta Psihologija

Izdavač: Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona/Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa Kantona Središnja Bosna

Za izdavača: Bojan Domić, ministar

Grupa za izradu predmetnog kurikulumu:

dr.sc. Amer Ćaro, voditelj
dr.sc. Selvedin Delić, koordinator
Marjana Stanković, prof. član

Recenzenti:

prof.dr. Edina Vejo

Stručni tim za razvijanje, prilagođavanje i inoviranje predmetnih kurikuluma i njihovu primjenu u osnovnim i srednjim školama na području Srednjobosanskog kantona u kojima se nastavni proces realizira na bosanskom jeziku:

Nezira Fuško, prof. voditeljica Stručnog tima
dr.sc. Alma Švraka, voditeljica radne skupine
Lejla Zukan, prof., član
mr.sc. Jasna Eminović, član

Tehnička priprema i uređenje:

Pedagoški zavod Zenica
Ministarstvo obrazovanja, mladih, znanosti, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona

* Predmetni kurikulum preuzet od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona na osnovu pisane saglasnosti (akt broj:10-34-7329/25 od 16.04.2025. godine)

SADRŽAJ

A/	OPIS PREDMETA		5
B/	CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA		7
C/	OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA		8
D/	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI		10
	3. razred		10
	4. razred		14
E/	UČENJE I PODUČAVANJE		20
F/	VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU		22
G/	PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA		24

A/ OPIS PREDMETA

„Ljudi su poput rijeka, voda je u svima jednaka i uvijek ista, ali svaka je rijeka čas uska, čas brza, čas široka, čas tiha, čas hladna, čas mutna, čas topla. Tako je i sa ljudima. Svaki čovjek nosi zametke svih ljudskih osobina i pokazuje ponekad jedne, ponekad druge, a često uopće nije nalik na sebe, ali ipak ostaje jedinstven i svoj.“ TOLSTOJ

Psihologija je nauka o psihičkom životu čovjeka i njegovom ponašanju. Učenjem i podučavanjem psihologije učenici postaju svjesni funkcionisanja svoje ličnosti kao i shvatanja ponašanja drugih ljudi. Kroz izučavanje kognitivnih, emocionalnih i motivacionih procesa, učenici razvijaju samopercepciju svoje ličnosti i jedinstvenosti. Formiranjem stavova, interesa, vrijednosnog sistema, te usvajanjem pozitivnih karakternih crta, učenici izgrađuju i upotpunjuju svoju ličnost.

Izučavajući psihologiju učenici vremenom usvajaju psihološke termine i fenomene što im omogućava sticanje jezičko-komunikacijske kompetencije i stvaranje mogućnosti daljeg spoznavanja i istraživanja ljudskog ponašanja. Da je ličnost dinamička organizacija, učenici shvate kada prošire svoja znanja o kompleksnosti ličnosti koja predstavlja jedinstvenu organizaciju fizičkih, psihičkih i psihosocijalnih osobina. Kroz učenje i podučavanje različitih tema učenici spoznaju da je sve podložno mijenjanju, počevši od rasta i razvoja individue, kritičkog i kreativnog mišljenja, percepcije, motivacije, emocionalne kontrole, karaktera, interesa.

Život u zajednici, poštovanje i uvažavanje različitosti, borbe sa predrasudama, povećavanje nivoa tolerantnosti, altruizma i empatije, s posebnom pažnjom se izučava u psihologiji. Također, i naglašavanje ljubavi, nade, optimizma, spokoja, osjećaj za druge ljude i njihove potrebe, su način za razvoj socio-emocionalnih kompetencija. Podučavanjem psihologije učenici razvijaju analitičke metode posmatranja ljudskog ponašanja i djelovanja. Kritički stav, objektivnost, iskrenost i dobronamjernost su osobine koje treba razvijati kod učenika kada obrazlažu odnose među ljudima i opisuju njihove ličnosti.

Učenjem i podučavanjem psihologije učenici osnažuju svoju ličnost, lični identitet, pronalaze adekvatne tehnike i načine ponašanja izlaska iz kriza i emocionalnog rasterećenja. Uče se nositi sa stresom, neuspjesima i padovima koji mogu biti izazov i novi početak za njih, nakon čega postaju samostalniji, odlučniji, hrabriji i racionalniji. Poticanjem učenika da, u ostvarivanju raznih tema, iznose svoje ideje i na kreativan način ih predstave, zatim da postavljaju hipoteze, rekonstruišu znanje, otkrivaju moguća rješenja problema, prosuđuju i predviđaju buduće ponašanje, razvijaju se kognitivne i kreativne kompetencije. Učenike se potiče da otkrivaju uzročno-posljedične veze u čovjekovom psihičkom funkcionisanju, kao npr. međuzavisnost biohemijskih procesa i reagovanja individue u različitim životnim situacijama. Kroz podučavanje predmeta učenici razvijaju sposobnosti da prepoznaju potencijalne probleme kod sebe ili drugih i da se suoče s njima. Podučavanje psihologije pomoći će učenicima da pronađu najadekvatnije metode i tehnike učenja i da na stvaralački način usvajaju gradivo svih nastavnih predmeta.

Interdisciplinarnost psihologije sa sociologijom ogleda se u posmatranju čovjeka kao društvenog bića, njegove stalne interakcije sa vanjskim svijetom i socijalizacijom ličnosti. Povezanost mozga i ponašanja, uloga neurotransmitera i moždanih struktura kod spoznavanja, emocionalnog doživljavanja i reagovanja, ukazuje na veoma veliku povezanost psihologije sa biologijom, a i hemijom.

Psihologija je povezana sa pedagogijom i didaktikom. Interaktivnost sa pedagogijom vidimo u definisanju odgojnih zadataka mnogih nastavnih jedinica iz psihologije u okviru kojih se učenike potiče na usvajanje pozitivnih karakternih crta, te oplemenjuje raznim pedagoškim dostignućima. Dostignuća psihologije su vrlo bitna za didaktiku jer cjelokupan nastavni proces se usklađuje sa zakonitostima psihofizičkog razvoja učenika određenog uzrasta. Psihologiju, pedagogiju i didaktiku povezuje njihov zajednički humanistički karakter u razmatranju ličnosti i njenih problema. Podučavanjem psihologije učenici razvijaju taj senzibilitet prepoznavanja neophodnosti prožimanja ovih nauka, da bi stekli kvalitetna znanja i iskustva.

Psihologija ukazuje učenicima na značaj cjeloživotnog učenja, konstantnog rada na sebi, razvoju svojih kompetencija, postizanju ličnog zadovoljstva i afirmacije u svom okruženju. Kvalitetno provođenje slobodnog vremena kroz sport, meditacije ili hobije, značajno je za očuvanje mentalnog zdravlja. Učenici kroz mnogobrojna istraživanja u psihologiji uviđaju njen sve veći empirijski značaj, njenu prisutnost u svakodnevnom životu čovjeka, kao i u svim segmentima društva, korištenje njenih zakonitosti u drugim naukama i veliku potrebu za njenim permanentnim spoznavanjem i primjenom.

Nastavni predmet Psihologija se izučava u III razredu opće gimnazije 1 čas sedmično (35 časova godišnje) i u IV razredu matematičko-informatičke, IT i filološke gimnazije 1 čas sedmično (30 časova godišnje). Ovaj nastavni predmet se u IV razredu opće gimnazije može izučavati dodatna 2 časa sedmično (60 časova godišnje), ako se učenik opredijeli za izučavanje ovog nastavnog predmeta u okviru obaveznog izbornog područja (OIP).

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

1. Primjenjivati usvojena znanja o psihičko životu i ponašanjima u različitim životnim situacijama kako bi se učenici lakše nosili sa životnim izazovima, teškoćama, te prepoznali svoje kompetencije i dalje ih razvijali kroz podučavanje psihologije, usvajanjem psiholoških termina, fenomena i izraza.
2. Spoznati sebe, svoj unutrašnji svijet, psihičke procese i osobine kako bi mogli lakše upoznati druge ljude i uspostaviti kvalitetnu interakciju i komunikaciju s njima. Zauzeti kritički i objektivan stav prema sebi i svom ponašanju, kao i objektivnog posmatranja ponašanja drugih ljudi. Prihvatiti druge ljude, prepoznati njihove karaktere i potrebe, zauzeti empatičan stav i tako razvijati socio-emocionalne kompetencije.
3. Pratiti naučna istraživanja o čovjeku, njegovom mozgu i ponašanju, razvijati istraživački duh psihologijskih fenomena, istraživati psihičke procese i osobine primjenjujući naučne metode i tehnike, te na takav način poticati naučno-istraživačke kompetencije.
4. Poticati na permanentno učenje kao imperativ 21. vijeka, te osvijestiti kod učenika značaj kontinuiranog učenja, zatim širiti umne horizonte aktivnim učenjem, postavljanjem hipoteza, predviđanjem uzročno-posljedičnih veza, argumentovanom odbranom svojih ideja i na takav način razvijati kritičko i kreativno mišljenje.
5. Razvijati angažiranost u društvu kroz odgovornost, inicijativnost, pozitivan i stvaralački odnos u stvaranju budućnosti u užem i širem okruženju.

C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA

A/ Naučno-istraživačka oblast

Psihologija kao empirijska nauka konstantno provodi mnoga istraživanja psihičkih procesa i osobina, kao i ponašanja čovjeka. U okviru tih savremenih istraživanja koriste se naučne metode i tehnike kako bi se došlo do novih spoznaja i otkrića u svim segmentima ličnosti. Sistematičnost, objektivnost, preciznost i istinitost u istraživanju različitih psiholoških fenomena razvijaju kod učenika istraživački duh, kritički stav prema novim spoznajama i empirijama, kreativnost i misaonu generalizaciju. Važno je usmjeriti učenike da istražuju ljudsko ponašanje u različitim životnim situacijama i da pronalaze uzroke takvog ponašanja. Poticati učenike da razvijaju funkciju upoređivanja ponašanja i djelovanja kroz uočavanje univerzalnih ljudskih osobina, potpunijeg razumijevanja ličnosti, te podrška predstavi o bogatstvu različitih kultura i nacionalne pripadnosti. U kontekstu toga, potaknuti učenike na promišljanje, da predvide, objasne i obrazlože buduće ponašanje, kao i načine mijenjanja, ako je loše i neprimjereno. Na takav način učenici empirijski pristupaju izučavanju psiholoških fenomena, a to je i jedan od odgojno-obrazovnih ciljeva. U situacijama učenja i podučavanja u okviru ove oblasti potrebno je poticati kod učenika da postavljaju kvalitetne hipoteze, ispituju psihičke procese, sposobnosti i osobine, zatim da razvijaju fluentnost ideja u istraživanjima, te da činjenicama obrazlože svoje mišljenje i otkrića. Na takav način se razvija aktivno učenje, unutarnja želja da se upozna ljudsko ponašanje, jer je svaka ličnost za sebe sa svojim osobinama i kompetencijama. Mehanizmi učenja i mnogobrojni eksperimenti vezani za učenje, posebno se izučavaju u psihologiji i bude kod učenika radoznalost za istraživanjem i eksperimentisanjem. Probuditi kod učenika interes za konstantnim ispitivanjem psihičkih procesa i osobina je jedan od odgojno-obrazovnih zadataka.

B/ Biopsihološka oblast

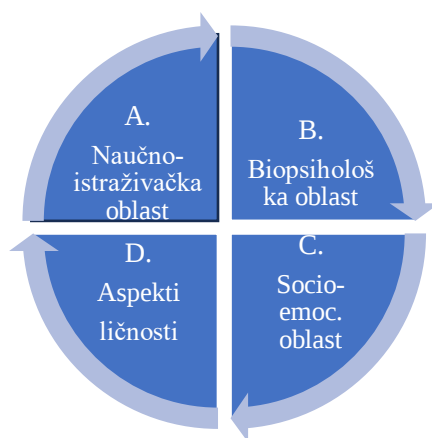
Upoznati funkcionisanje mozga, nervnih struktura i povezanost mozga sa ponašanjem čovjeka je fokus izučavanja ove oblasti. Ličnosti nema bez mozga, jer mozak omogućava prije svega svjesnu kontrolu ponašanja, kreativnost, planiranje akcija kao i predviđanje posljedica. Uloga neurotransmitera koji se najviše stvaraju u mozgu, je značajna za pravilno funkcionisanje kako kognitivnih psihičkih procesa, percepcije, pažnje, predstava, učenja, pamćenja i mišljenja, tako i doživljavanje prostih i složenih emocija te pokretačkih snaga motivacije, interesa i stavova. Na primjerima iz svakodnevnog života učenici će povezati unutarnja fiziološka stanja sa manifestnim ponašanjem i pretpostaviti buduće ponašanje i reakcije kako kod sebe lično, tako i kod drugih ljudi. Tu se stvara mogućnost uviđanja uzroka i posljedica različitih repertoara ponašanja i mogućnosti za potpuno funkcionisanje ličnosti. Učenici će empirijski shvatiti da zbog nedostatka dopamina, serotonina ili oksitocina ličnost postaje disfunkcionalna, sa niskim samopouzdanjem, negativnom slikom o sebi, povlačenjem u sebe i lošim raspoloženjem, a takvo stanje bezvoljnosti i pesimizma, ako potraje, može dovesti do javljanja psihičkih poremećaja.

C/ Socio-emocionalna oblast

Kroz izučavanje ove oblasti učenici će spoznavanjem sebe, svojih osobina ličnosti, emocija, stavova i interesa bolje percipirati druge ljude i razumjeti njihova ponašanja i reakcije. Na takav način kod učenika se stvara interpersonalna senzitivnost, prihvatanje drugog i drugačijeg, tolerancija, uvažavanje svake ličnosti, te razvijanje pozitivnih emocionalnih stavova i empatije. Preispitivanjem sebe, svog ponašanja, djelovanja, karakternih crta, reagovanja u različitim socijalnim situacijama, učenici razvijaju kritičnost prema sebi, određuju svoj temperament i karakter, razvijaju vještine savladavanja emocija i uspostavljanja kvalitetne komunikacije sa drugima kao i vještine aktivnog slušanja te prihvatanja tuđeg mišljenja. Afirmacija, odgovornost, nezavisnost, dostojanstvo i osjećaj ponosa su neke od osobina koje omogućavaju formiranje kompletne i funkcionalne ličnosti. Izgrađujući pozitivan sistem vrijednosti, odbacivanje eventualnih kompleksa, izbjegavanje sukoba sa ljudima, omogućit će učenicima sposobnost boljeg prilagođavanja u svojoj socijalnoj okolini, zatim pružanja otpora raznim iskušenjima i porocima, te sposobnost donošenja odluka i vjere u svoje mogućnosti.

D/ Aspekti ličnosti

U okviru ove specifične oblasti učenici će se upoznati sa razvojnim fazama čovjeka, zatim razvojnim krizama i zadacima, te faktorima koji utiču na stvaranje buduće ličnosti. Dalje će se upoznati sa strukturom, dinamikom ličnosti kao i najpoznatijim teorijama ličnosti. Učenici će prošireno izučavati uzroke, simptome poremećaja kao i očuvanje ravnoteže mentalnog zdravlja i primjene raznih psihoterapija u praksi. Uočavanje individualnih razlika u sposobnostima među učenicima te raznih kognitivnih stilova usvajanja znanja, pojam darovitosti, talenta, genijalnosti kao i mogućnosti primjene inkluzije u nastavi, samo su neke od tema izučavanja u okviru ove oblasti. Kroz ovu oblast posebno se provlači naučno-istraživačka oblast tj. ispitivanjem svih segmenta psihičkog života, međuzavisnost emocionalnih, kognitivnih i konativnih psihičkih procesa, zatim poticanje prosocijalnog ponašanja kod mladih, nenasilno rješavanje sukoba te primjena svih spoznaja i dostignuća za bolje funkcionisanje kako svoje ličnosti tako i drugih.

Shema 1: Oblasna struktura predmetnog kurikuluma Psihologija

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI**OPĆA GIMNAZIJA****3. razred /1 čas sedmično-35 časova godišnje/**

Oblast: A/ Naučno-istraživačka oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.III.1. Učenik tumači psihologiju kao istraživačku i empirijsku nauku.	• Objašnjava razvoj psihologije (nenaučni i naučni period), objašnjava predmet, ciljeve i zadatke proučavanja psihologije. • Razlikuje grane i pravce u psihologiji. • Objašnjava glavne metode i tehnike psihološkog istraživanja.
Poveznice sa ZJNPP	POO-4.2.1 MTP-4.1.1 TIT-3.1.4
Ključni sadržaji	
Periodi razvoja psihologije kao nauke. Psihologija kao nauka o čovjekovom psihičkom životu, spoznavanje sebe i drugih. Predmet proučavanja psihologije. Metode i tehnike istraživanja psihičkih procesa i osobina čovjeka.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U razgovoru sa učenicima predstaviti prednaučni period razvoja psihologije, kao i metode kojim se čovjek koristio kako bi upoznao sebe i druge ljude, zatim značaj primjene eksperimenta u psihologiji i neovisnost psihologije kao nauke. Spomenuti neke interesantne eksperimente u psihologiji, istaknuti njen empirijski značaj i primjenu rezultata istraživanja u svakodnevnom životu. Nastavnik može koristiti studije slučaja i analize realnih situacija. Primjer: Analiza poznatih psiholoških eksperimenata (npr. Zimbardov Stanford eksperiment ili Bandurina teorija socijalnog učenja) kroz diskusije i primjenu na savremene društvene fenomene. Kroz primjenu različitih psiholoških metoda i tehnika sa učenicima se može provesti mini istraživanje vezano za ljudsko ponašanje i djelovanje, a time poticati saradnju među učenicima, dogovor i prihvatanje drugačijeg mišljenja. Šematski prikazati interdisciplinarnost psihologije sa drugim naukama kao što su: sociologija, pedagogija, historija, filozofija, biologija, hemija, fizika, medicina i dr.	

Oblast: B/ Biopsihološka oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.III.1. Učenik objašnjava funkcionisanje mozga, povezanost mozga i moždanih struktura sa kognitivnim psihičkim procesima.	• Objašnjava dijelove mozga, međuzavisnost mozga i psihičkih procesa i ponašanja, objašnjava ulogu neurotransmitera u procesu spoznavanja, razmatra ulogu osjeta, receptora, stvaranje percepcije, predstave, navodi faktore značajne u stvaranju percepcije i predstava. • Klasificira mehanizme učenja, uočava povezanost učenja, pamćenja.

	• Objašnjava mišljenje i vrste mišljenja. • Objašnjava pojam inteligencije i obrazlaže intelektualne razlike među ljudima.
Poveznice sa ZJNPP	POO-4.2.2 BIO-2.1.2 BIO-3.1.1
Ključni sadržaji	
Građa i funkcije mozga i moždanih struktura, uloga neurotransmitera. Receptori, osjeti i percepcija kao temelj naše spoznaje. Iluzije i halucinacije, uzroci nastajanja. Učenje, mehanizmi učenja kao i strategije učenja. Pamćenje, vrste pamćenja, uzroci zaboravljanja; poremećaji pamćenja. Mišljenje, vrste mišljenja, mišljenje i govor. Poremećaji mišljenja. Pojam inteligencije, individualne razlike u inteligenciji.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U realizaciji teme nervni sistem može se učenicima demonstrirati model mozga, te objasniti ulogu neurotransmitera u procesu spoznavanja, pamćenja i ponašanja. Razgovorom potaknuti učenike na razmišljanje o povezanosti mozga i ponašanja. Animirati učenike da nacrtaju mozak i zone kore velikog mozga sa funkcijama, zatim da povežu biologiju i hemiju sa psihologijom. Interesantno bi bilo da učenici pogledaju dokumentarni film o istraživanjima mozga u 21. vijeku kao i međuzavisnost mozga i kognitivnih psihičkih procesa. Potaknuti učenike na rješavanje nekog problema, koristeći usvojeno znanje o kognitivnim psihičkim procesima, zatim ih motivisati različitim testovima inteligencije, problemskim situacijama, a posebno podsticati strpljenje i ustrajnost do pronalaženja rješenja. Nastavnik može koristiti digitalne tehnologije i simulacije. Primjer: korištenje virtualne realnosti za simulaciju perceptivnih iluzija ili psiholoških fenomena, kao što je eksperiment s ogledalom i iluzijom gumene ruke, učenici bi tada vidjeli kako mozak obrađuje senzorne informacije. Gejmifikacija ili učenje kroz igru se može koristiti za obradu sadržaja npr. učenici igraju psihološki kviz ili escape room igru u kojoj moraju riješiti zagonetke bazirane na psihološkim konceptima, poput prepoznavanja kognitivnih pristrasnosti ili mehanizama odbrane.	

Oblast: C/ Socio-emocionalna oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.III.1. Učenik objašnjava emocije i motivaciju, njihovu međuzavisnost, značaj emocionalne inteligencije za uspjeh u životu.	• Objašnjava emocije, različita emocionalna stanja i previranja, vrste emocija te značaj nervnih struktura u stvaranju emocija, opisuje različite emocionalne doživljaje kroz ponašanja likova u književnim djelima i filmovima. • Objašnjava povezanost motivacije sa emocijama. • Objašnjava pojam frustracija, izvore i načine reagovanja na frustracije, prepoznaje ego mehanizme i njihovo korištenje u svom reagovanju.
Poveznice sa ZJNPP	POO-2.1.3 POO-2.2.1 POO-2.2.4
Ključni sadržaji	
Emocije, vrste emocija i komponente koje utiču na njih. Motivacija i vrste motivacije,	

povezanost motivacije i ponašanja. Frustracije, izvori i načini reagovanja, ego mehanizmi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Mogu se kombinovati različiti socijalni oblici rada kao i metode u realizaciji emocija. Kroz različita književna djela usmjeriti učenike da prepoznaju razne emocije, da objasne uzroke emocionalnog previranja. Motivisati učenike da iz svog iskustva objasne značaj motivacije u učenju i svakodnevnim aktivnostima. Predložiti esej na temu "Carpe diem" u kojem će obrazložiti svoj moto i šta ih pokreće u životu. Diskusijom sa učenicima realizirati kako se nositi sa stresom, neuspjehom i frustracijama kao i načinima reagovanja na frustracije. U dogovoru sa učenicima i pedagogom škole, organizirati diskusiju o korištenju ego mehanizama u adolescenciji.	
C.III.2. Učenik raspravlja o socijalizaciji, socijalnim grupama i formiranju stavova.	• Objašnjava socijalizaciju i navodi vrste i primjere socijalizacije. • Definiše stavove, nastajanje stavova, predstavlja svoje stavove, objašnjava nastajanje predrasuda i stereotipa u društvenoj zajednici; određuje povezanost stavova, interesa i sistema vrijednosti.
Poveznice sa ZJNPP	PNP-4.2.2 PNP-4.3.1 BIO-4.2.6
Ključni sadržaji	
Socijalizacija i vrste socijalizacije. Stavovi, interesi i sistem vrijednosti, šta im je zajedničko i kako se formiraju. Faktori koji utiču na stvaranje predrasuda i stereotipa.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Razgovarati sa učenicima o usvojenim obrascima ponašanja tokom socijalizacije, ali se može uporediti i poimanje socijalizacije sa aspekta sociologije i sa aspekta psihologije. Navesti primjer nekog konflikta, te pokušati riješiti taj sukob koracima nenasilne komunikacije povezujući psihologiju sa demokratijom, sociologijom i pedagogijom. Razgovarati sa učenicima o njihovim formiranim stavovima, interesima i sistemu vrijednosti. Predložiti učenicima da pogledaju neki film o diskriminaciji gdje će analizirati predrasude i stereotipe.	

Oblast: D/ Aspekti ličnosti	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.III.1. Učenik raspravlja da je svaka ličnost jedinstvena.	• Opisuje strukturu i dinamiku ličnosti, percipira da je svaka ličnost posebna i jedinstvena. • Navodi faktore razvoja ličnosti, tipove ličnosti, temperament i karakter. • Uspoređuju različita tumačenja ličnosti (psihoanalitičko, personološko i humanističko).
Poveznice sa ZJNPP	POO-1.3.1 POO-2.1.1 POO-2.1.2
Ključni sadržaji	
Struktura i dinamika ličnosti, faktori razvoja ličnosti. Tipovi ličnosti, temperament i karakter. Psihoanalitičko, personološko i humanističko tumačenja ličnosti. Mentalna higijena, očuvanja ravnoteže psihičkog zdravlja	

Preporuke za ostvarenje ishoda	
Pogledati sa učenicima projekciju nekog filma, te analizom glavnih likova odrediti tipologiju ličnosti, karakter, temperament i opisati njihovo ponašanje i djelovanje. Podijeliti učenike u grupe i razmatrati uticaje različitih faktora u razvoju svake ličnosti i činjenicu da je svaka ličnost jedinstvena. Organizirati raspravu (ako je moguće pozvati psihologa iz Doma zdravlja) o destigmatizaciji psihičkih bolesnika i ukazati značaj empatije i pomoći osobama s anksioznošću, depresijom, i dr., zatim težim psihičkim poremećajima kao što je šizofrenija. Predložiti učenicima da napišu esej na temu kako sačuvati svoje psihičko zdravlje. Može se koristiti <i>Problem based learning</i> ili učenje na osnovu problema npr. učenicima se daje scenarij o osobi koja doživljava anksiozne napade (zadatak je istražiti uzroke, psihološke teorije i moguće terapijske pristupe, koristeći različite izvore i diskutujući u grupama). To bi se moglo organizovati konceptom obrnuta učionica ili <i>Flipped Classroom</i>. Primjer: učenici kod kuće gledaju video-lekciju o teorijama ličnosti (Freud, Jung, Maslow), a u školi analiziraju studije slučaja i primjenjuju teorije kroz grupne rasprave i igre uloga. Upotreba filmova, serija i književnosti u nastavi vrlo je uspješna u nastavi npr. analiza psiholoških fenomena kroz filmove poput <i>Beautiful Mind</i> (šizofrenija), <i>Inside Out</i> (emocije) ili <i>Black Mirror</i> (psihološki efekti tehnologije). Nastavnik može organizovati terensku nastavu i primjenu psihologije u stvarnom životu npr. posjeta ustanovama poput centara za mentalno zdravlje ili domova za djecu i starije osobe, gdje učenici mogu razgovarati sa stručnjacima i vidjeti praktičnu primjenu psiholoških principa. Može se organizovati eksperiment u učionici npr. provođenje mini-eksperimenata, poput Stroop testa (za proučavanje pažnje) ili kratkih demonstracija o efektu grupnog pritiska, kako bi učenici direktno iskusili psihološke fenomene.	
D.III.2. Učenik raspravlja o razvojnim fazama čovjeka.	Opisuje razvojne faze od prenatalnog perioda preko novorođenčeta, dojenčeta, ranog djetinjstva, predškolskog perioda, školskog, puberteta, adolescencije, zrele dobi, srednjih godina pa do starosti.
Poveznice sa ZJNPP	POO-2.2.1 POO-2.2.2 POO-2.2.3
Ključni sadržaji	
Periodizacija razvojnih faza, opće karakteristike i razvojni zadaci	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Predstaviti učenicima životna razdoblja i razgovarati na osnovu njihovih fotografija iz djetinjstva ili školskog perioda o senzomotornoj, kognitivnoj, emocionalnoj i socijalnoj sferi razvoja. Pogledati primjere iz udžbenika ili sa interneta gdje je izostao jedan od faktora razvoja ličnosti. Organizirati radionicu sa učenicima na temu vezano za krize u adolescenciji i kako ih na što bezbolniji način prevazići.	

FILOLOŠKA GIMNAZIJA/ IT GIMNAZIJA / MATEMATIČKO-INFORMATIČKA GIMNAZIJA

4. razred /1 čas sedmično-30 časova godišnje/

Oblast: A/ Naučno-istraživačka oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.IV.1. Učenik tumači psihologiju kao istraživačku i empirijsku nauku.	• Objašnjava razvoj psihologije (nenaučni i naučni period), objašnjava predmet, ciljeve i zadatke proučavanja psihologije. • Razlikuje grane i pravce u psihologiji. • Objašnjava glavne metode i tehnike psihološkog istraživanja. • Istražuje o raznim upitnicima /instrumentima za ispitivanje osobina ličnosti. (OIP) • Obrazlažu rezultate raznih psiholoških ispitivanja psihičkih osobina i procesa. (OIP)
Poveznice sa ZJNPP	POO-4.2.1 MTP-4.1.1 TIT-3.1.4
Ključni sadržaji	
Periodi razvoja psihologije kao nauke. Psihologija kao nauka o čovjekovom psihičkom životu, spoznavanje sebe i drugih. Predmet proučavanja psihologije. Metode i tehnike istraživanja psihičkih procesa i osobina čovjeka. Testovi ličnosti (R. Cattell, H. Eysenck, Costa i McCrae i dr.). Upitnici ličnosti kao inventari za samospoznavanje i upoznavanje drugih ljudi.(OIP) Značaj psihološkog testiranja i njegova primjena u svim sferama društva. Unapređivanje primjene testova.(OIP)	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U razgovoru sa učenicima predstaviti prednaučni period razvoja psihologije, kao i metode kojim se čovjek koristio kako bi upoznao sebe i druge ljude, zatim značaj primjene eksperimenta u psihologiji i neovisnost psihologije kao nauke. Spomenuti neke interesantne eksperimente u psihologiji, istaknuti njen empirijski značaj i primjenu rezultata istraživanja u svakodnevnom životu. Nastavnik može koristiti studije slučaja i analize realnih situacija. Primjer: analiza poznatih psiholoških eksperimenata (npr. Zimbardov Stanford eksperiment ili Bandurina teorija socijalnog učenja) kroz diskusije i primjenu na savremene društvene fenomene. Kroz primjenu različitih psiholoških metoda i tehnika sa učenicima se može provesti mini istraživanje vezano za ljudsko ponašanje i djelovanje, a time poticati saradnju među učenicima, dogovor i prihvatanje drugačijeg mišljenja. Šematski prikazati interdisciplinarnost psihologije sa drugim naukama kao što su: sociologija, pedagogija, historija, filozofija, biologija, hemija, fizika, medicina i dr. Napomena: Skraćenica (OIP) se odnosi na obavezno izborno područje, tj. na razrade ishoda učenja (indikatore) i ključne sadržaje koji se detaljnije izučavaju, ukoliko se ovaj nastavni predmet izučava u okviru obaveznog izbornog područja u IV razredu opće gimnazije.	

Oblast: B/ Biopsihološka oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.IV.1. Učenik objašnjava funkcionisanje mozga, povezanost mozga i moždanih struktura sa kognitivnim psihičkim procesima.	• Objašnjava dijelove mozga, međuzavisnost mozga i psihičkih procesa i ponašanja, objašnjava ulogu neurotransmitera u procesu spoznavanja, razmatra ulogu osjeta, receptora, stvaranje percepcije, predstave, navodi faktore značajne u stvaranju percepcije i predstava. • Klasificira mehanizme učenja, uočava povezanost učenja, pamćenja. • Objašnjava mišljenje i vrste mišljenja. • Objašnjava pojam inteligencije i obrazlaže intelektualne razlike među ljudima.
Poveznice sa ZJNPP	POO-4.2.2 BIO-2.1.2 BIO-3.1.1
Ključni sadržaji	
Građa i funkcije mozga i moždanih struktura, uloga neurotransmitera. Receptori, osjeti i percepcija kao temelj naše spoznaje. Iluzije i halucinacije, uzroci nastajanja. Učenje, mehanizmi učenja kao i strategije učenja. Pamćenje, vrste pamćenja, uzroci zaboravljanja; poremećaji pamćenja. Mišljenje, vrste mišljenja, mišljenje i govor. Poremećaji mišljenja. Pojam inteligencije, individualne razlike u inteligenciji.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U realizaciji teme nervni sistem može se učenicima demonstrirati model mozga, te objasniti ulogu neurotransmitera u procesu spoznavanja, pamćenja i ponašanja. Razgovorom potaknuti učenike na razmišljanje o povezanosti mozga i ponašanja. Animirati učenike da nacrtaju mozak i zone kore velikog mozga sa funkcijama, zatim da povežu biologiju i hemiju sa psihologijom. Interesantno bi bilo da učenici pogledaju dokumentarni film o istraživanjima mozga u 21. vijeku kao i međuzavisnost mozga i kognitivnih psihičkih procesa. Potaknuti učenike na rješavanje nekog problema, koristeći usvojeno znanje o kognitivnim psihičkim procesima, zatim ih motivisati različitim testovima inteligencije, problemskim situacijama, a posebno podsticati strpljenje i ustrajnost do pronalaženja rješenja. Nastavnik može koristiti digitalne tehnologije i simulacije. Primjer: korištenje virtualne realnosti za simulaciju perceptivnih iluzija ili psiholoških fenomena, kao što je eksperiment s ogledalom i iluzijom gumene ruke, učenici bi tada vidjeli kako mozak obrađuje senzorne informacije. Gejmifikacija ili učenje kroz igru se može koristiti za obradu sadržaja npr. učenici igraju psihološki kviz ili „escape room“ igru u kojoj moraju riješiti zagonetke bazirane na psihološkim konceptima, poput prepoznavanja kognitivnih pristrasnosti ili mehanizama odbrane.	

Oblast: C/ Socio-emocionalna oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.IV.1. Učenik objašnjava emocije i motivaciju, njihovu međuzavisnost, značaj emocionalne inteligencije za uspjeh u	• Objašnjava emocije, različita emocionalna stanja i previranja, vrste emocija te značaj nervnih struktura u

životu.	stvaranju emocija, opisuje različite emocionalne doživljaje kroz ponašanja likova u književnim djelima i filmovima. • Objašnjava povezanost motivacije sa emocijama. • Objašnjava pojam frustracija, izvore i načine reagovanja na frustracije, prepoznaje ego mehanizme i njihovo korištenje u svom reagovanju.
Poveznice sa ZJNPP	POO-2.1.3 POO-2.2.1 POO-2.2.4
Ključni sadržaji	
Emocije, vrste emocija i komponente koje utiču na njih. Motivacija i vrste motivacije, povezanost motivacije i ponašanja. Frustracije, izvori i načini reagovanja, ego mehanizmi.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Mogu se kombinovati različit socijalni oblici rada kao i metode u realizaciji emocija. Kroz različita književna djela usmjeriti učenike da prepoznaju razne emocije, da objasne uzroke emocionalnog previranja. Motivisati učenike da iz svog iskustva objasne značaj motivacije u učenju i svakodnevnim aktivnostima. Predložiti esej na temu "Carpe diem" u kojem će obrazložiti svoj moto i šta ih pokreće u životu. Diskusijom sa učenicima realizirati kako se nositi sa stresom, neuspjehom i frustracijama kao i načinima reagovanja na frustracije. U dogovoru sa učenicima i pedagogom škole, organizirati diskusiju o korištenju ego mehanizama u adolescenciji.	
C.IV.2. Učenik raspravlja o socijalizaciji, socijalnim grupama i formiranju stavova.	• Objašnjava socijalizaciju i navodi vrste i primjere socijalizacije. • Definiše stavove, nastajanje stavova, predstavlja svoje stavove, objašnjava nastajanje predrasuda i stereotipa u društvenoj zajednici; određuje povezanost stavova, interesa i sistema vrijednosti.
Poveznice sa ZJNPP	PNP-4.2.2 PNP-4.3.1 BIO-4.2.6
Ključni sadržaji	
Socijalizacija i vrste socijalizacije. Stavovi, interesi i sistem vrijednosti, šta im je zajedničko i kako se formiraju. Faktori koji utiču na stvaranje predrasuda i stereotipa.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Razgovarati sa učenicima o usvojenim obrascima ponašanja tokom socijalizacije, ali se može uporediti i poimanje socijalizacije sa aspekta sociologije i sa aspekta psihologije. Navesti primjer nekog konflikta, te pokušati riješiti taj sukob koracima nenasilne komunikacije povezujući psihologiju sa demokratijom, sociologijom i pedagogijom. Razgovarati sa učenicima o njihovim formiranim stavovima, interesima i sistemu vrijednosti. Predložiti učenicima da pogledaju neki film o diskriminaciji gdje će analizirati predrasude i stereotipe.	

Oblast: D/ Aspekti ličnosti	
Ishod učenja	Razrada ishoda

D.IV.1. Učenik raspravlja da je svaka ličnost jedinstvena.	• Opisuje strukturu i dinamiku ličnosti, percipira da je svaka ličnost posebna i jedinstvena. • Navodi faktore razvoja ličnosti, tipove ličnosti, temperament i karakter. • Uspoređuju različita tumačenja ličnosti (psihoanalitičko, personološko i humanističko). • Obrazlaže glavne teorije ličnosti. (OIP) • Opisuje strukturu i dinamiku pojedinih teorija ličnosti. (OIP) • Klasificira i upoređuje sličnosti i razlike teorija ličnosti. (OIP)
Poveznice sa ZJNPP	POO-1.3.1 POO-2.1.1 POO-2.1.2
Ključni sadržaji	
Struktura i dinamika ličnosti, faktori razvoja ličnosti. Tipovi ličnosti, temperament i karakter. Psihoanalitičko, personološko i humanističko tumačenja ličnosti. Mentalna higijena, očuvanja ravnoteže psihičkog zdravlja. Metode i tehnike u psihologiji ličnosti (OIP). Teorije ličnosti (struktura i dinamika ličnosti): psihoanalitička, analitička, bihevioralne, sociopsihološke, humanističke, motivacijske, fenomenološka, dimenzionalna, faktorsko-analitička i dr.). Percepcija i empirija glavnih ideja teorija ličnost. Budućnost razvoja teorija ličnosti (OIP).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Pogledati sa učenicima projekciju nekog filma, te analizom glavnih likova odrediti tipologiju ličnosti, karakter, temperament i opisati njihovo ponašanje i djelovanje. Podijeliti učenike u grupe i razmatrati uticaje različitih faktora u razvoju svake ličnosti i činjenicu da je svaka ličnost jedinstvena. Organizirati raspravu (ako je moguće pozvati psihologa iz Doma zdravlja) o destigmatizaciji psihičkih bolesnika i ukazati značaj empatije i pomoći osobama sa anksioznošću, depresijom, i dr., zatim težim psihičkim poremećajima kao što je šizofrenija. Predložiti učenicima da napišu esej na temu kako sačuvati svoje psihičko zdravlje. Može se koristiti <i>Problem „based learning“</i> ili učenje na osnovu problema npr. učenicima se daje scenarij o osobi koja doživljava anksiozne napade (zadatak je istražiti uzroke, psihološke teorije i moguće terapijske pristupe, koristeći različite izvore i diskutujući u grupama). To bi se moglo organizovati konceptom obrnuta učionica ili <i>Flipped Classroom</i>. Primjer: učenici kod kuće gledaju video-lekciju o teorijama ličnosti (Freud, Jung, Maslow), a u školi analiziraju studije slučaja i primjenjuju teorije kroz grupne rasprave i igre uloga. Upotreba filmova, serija i književnosti u nastavi vrlo je uspješna u nastavi npr. analiza psiholoških fenomena kroz filmove poput „<i>Beautiful Mind</i>“ (šizofrenija), „<i>Inside Out</i>“ (emocije) ili „<i>Black Mirror</i>“ (psihološki efekti tehnologije). Nastavnik može organizovati terensku nastavu i primjenu psihologije u stvarnom životu npr. posjeta ustanovama poput centara za mentalno zdravlje ili domova za djecu i starije osobe, gdje učenici mogu razgovarati sa stručnjacima i vidjeti praktičnu primjenu psiholoških principa. Može se organizovati eksperiment u učionici npr. sprovođenje mini-eksperimenta, poput „Stroop“ testa (za proučavanje pažnje) ili kratkih demonstracija o efektu grupnog pritiska, kako bi učenici direktno iskusili psihološke fenomene.	
D.IV.2. Učenik raspravlja o razvojnim fazama čovjeka.	• Opisuje razvojne faze od prenatalnog perioda preko novorođenčeta, dojenčeta,

	ranog djetinjstva, predškolskog perioda, školskog, puberteta, adolescencije, zrele dobi, srednjih godina pa do starosti. • Opisuje različite psihičke poremećaje, navodi uzroke i simptome kao i načine liječenja. (OIP) • Opisuje značaj mentalne higijene za održavanje psihičke stabilnosti čovjeka. (OIP)
Poveznice sa ZJNPP	POO-2.2.1 POO-2.2.2 POO-2.2.3
Ključni sadržaji	
Periodizacija razvojnih faza, opće karakteristike i razvojni zadaci Psihički poremećaji, vrste i načini liječenja (OIP). Različite psihoterapije, kognitivna, bihevioralna, psihoanalitička, TA, i dr. Istraživanja o meditaciji i svakodnevnoj primjeni. Mentalna higijena kao prevencija i u službi psihičkog zdravlja. (OIP)	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Predstaviti učenicima životna razdoblja i razgovarati na osnovu njihovih fotografija iz djetinjstva ili školskog perioda o senzomotornoj, kognitivnoj, emocionalnoj i socijalnoj sferi razvoja. Pogledati primjere iz udžbenika ili sa interneta gdje je izostao jedan od faktora razvoja ličnosti. Organizirati radionicu sa učenicima na temu vezano za krize u adolescenciji i kako ih na što bezbolniji način prevazići.	

D.IV.3. Učenik objašnjava razne mehanizme učenja i inteligenciju.	• Opisuje i razrađuje učenje, mehanizme učenja, objašnjava eksperimente i naučna istraživanja o klasičnom i instrumentalnom uslovljavanju, učenju putem pokušaja i pogrešaka, imitaciji i učenju putem uvida. (OIP) • Opisuje kognitivne stilove, transfer znanja i teorije transfera, različite vrste inteligencija i njihovu međuzavisnost. (OIP) • Opisuje darovitost, talenat i genijalnost, izradu posebnih programa za njihov napredak, zatim opisuje djecu sa poteškoćama u razvoju (tjelesnom, intelektualnom, sa senzornim oštećenjima i poremećajima u ponašanju). (OIP)
Poveznice sa ZJNPP	POO-4.2.1 POO-4.2.2 POO-4.2.3
Ključni sadržaji	
Mehanizmi učenja, eksperimenti, naučna istraživanja o efikasnosti pojedinih metoda učenja kao i o uzrocima zaboravljanja. (OIP) Transfer kao imperativ pri usvajanju znanja, vrste transfera i teorije transfera. Povezanost inteligencije sa kognitivnim stilovima, vrste inteligencije. (OIP) Talenti, daroviti i genijalci. Djeca sa poteškoćama u razvoju i primjena inkluzije. (OIP)	

Preporuke za ostvarenje ishoda	
Poticati učenike na izazivanje transfera pri usvajanju novog gradiva ili kod integracije znanja kao i međupredmetnu povezanost psihologije sa pedagogijom i didaktikom, a kao rezultat imamo visoko generalizirana usvojena znanja i njegovu primjenu. Učenici navode primjere naučnika, umjetnika, književnika i dr., koji su svojim izuzetnim intelektualnim sposobnostima i radom, dali velika otkrića, djela i doprinos razvoju čovječanstva. Može se posjetiti sa učenicima centar za rehabilitaciju djece sa poteškoćama u razvoju, te tako pokazati empatiju, prihvatanje i pomoć djeci.	
D.IV.4. Učenik raspravlja o unaprjeđivanju međuljudskih odnosa.	• Opisuje prosocijalno ponašanje, altruizam i empatiju, navodi primjere altruizma i empatije. (OIP) • Opisuje proindividualno ponašanje, egoizam, agresivnost i objašnjava razliku između teorija agresivnosti.
Poveznice sa ZJNPP	POO-2.2.4 POO-2.3.2 POO-2.3.3
Ključni sadržaji	
Prosocijalno ponašanje i kako ga poticati. (OIP) Proindividualno ponašanje, egoizam i agresivnost. Teorije agresivnosti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Diskusijom i razgovorom na konkretnim primjerima predstaviti prosocijalno ponašanje. Potaknuti učenike da pomažu starim osobama, bolesnim i iznemoglim da budu primjer drugima učinivši neko dobro djelo. Iz književnih dijela učenici mogu da navedu primjere egoista i samoživih ljudi.	

E/UČENJE I PODUČAVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

U situacijama učenja predmetni kurikulum iz psihologije podučava mnoge životne teme koje bude kod učenika veliki interes za spoznavanjem sebe i drugih. Takve teme mogu biti npr. kako se ponašati u konfliktnim situacijama, nenasilna komunikacija ili koje su tehnike emocionalnog rasterećenja. Nastavnik će tokom podučavanja u kvalitetnoj interakciji prepoznati osobine i sposobnosti svojih učenika, te stvoriti mogućnosti djelotvornog učenja odnosno, neposredne primjene stečenih znanja iz psihologije u različitim životnim situacijama. U nastavnom događanju, učenici i nastavnici mogu zajedno da kreiraju razredni ugođaj i tok nastavnog procesa. Nastavnik kao mentor, prihvata od svojih učenika neke ideje kod planiranja i realizacije nastavnog časa. Učenici će prema svojim kompetencijama i interesovanjima moći izabrati određene teme koje će istraživati, upoređivati sa rezultatima drugih istraživanja te na taj način razvijati psihologijsku pismenost koja će im pomoći u daljem spoznavanju i istraživanju psihologije. Što je nastava dinamičnija i raznovrsnija uz primjenu različitih metoda i oblika rada kao i korištenjem raznih izvora znanja, to će učenici imati kvalitetniju percepciju i pažnju na nastavnom času, razvijati kritičko i kreativno mišljenje i predlagati konkretna rješenja u nekim problemskim situacijama, te razvijati obrazloženost mišljenja. Doživljajna nastava smjenjuje učenje i podučavanje, a nastavnik u ulozi organizatora i usmjerivača, interesantnim temama motiviše učenike da istražuju, predvide, pretpostavljaju, upoređuju, zamišljaju i kreiraju moguća rješenja, te na takav način razvijaju kognitivne kompetencije. Subjektivna pozicija učenika, izaziva unutrašnju motivaciju, proširuje vidike spoznavanja, a samim tim povezuje psihologiju sa drugim naukama. Pored kvalitetno pohranjenog znanja takvim učenjem, učenici stiču samopouzdanje i samopoštovanje jer su uključeni u kreiranje nastavnog događanja i stvaranje emocionalne klime. Kreativni nastavnik prateći interesovanja učenika i u istinskoj želji da bude u "duhu generacije", planira izradu kraćih projekata i istraživanja i time povezuje naučno - istraživačku oblast sa ostalim oblastima. Nastavnik može upriličiti diskusije npr., međuzavisnost kognitivnih i emocionalnih procesa u situacijama učenja, gdje će svaki učenik obrazložiti svoju percepciju te povezanosti i navesti primjere iz nekih istraživanja.

Polazeći od činjenice da učenici žele upoznati kako funkcioniše njihov psihički život, nastavnik kroz zanimljive tematske rasprave navodi ih na kritičko razmišljanje, objektivnu procjenu sebe i svojih kompetencija, kao i svog ponašanja u različitim socijalnim situacijama. Učenik će kroz spoznavanje svoje ličnosti lakše upoznati i razumjeti ponašanje drugih ljudi. Samo u iskrenom i profesionalnom odnosu uz uvažavanje i poštovanje svakog učenika, nastavnik potiče i daje mogućnost učešća svih u realizaciji raznih zanimljivih tema poput: sposobnosti, osobina ličnosti, motivacije, emocija, faktora razvoja ličnosti i dr.. Različitim istraživanjima nastavnik posebno motiviše učenike da razmišljaju o postavljanju hipoteza, korištenju naučnih metoda i tehnika u ispitivanju te obrazlaganju dobijenih rezultata. Učenici se pronalaze u performansu, igranju uloga, jer tu njihova kreativnost dolazi do izražaja kao i fleksibilnost u mišljenju i zajednički rad sa kolegama. Poticanjem aktivnog učenja učenici na efikasan način stiču kvalitetna znanja koja mogu primijeniti u drugim nastavnim predmetima i općenito u životu.

Učenici će prepoznati entuzijazam kod nastavnika, ljubav prema psihologiji, te probuditi želju za dubljim spoznavanjem i izučavanjem te nauke. Učenicima koji imaju poteškoće u savladavanju nastavnog gradiva kao i darovitim učenicima treba prilagoditi predmetni kurikulum prema njihovim mogućnostima i afinitetima.

Pored kvalitetne interakcije između učenika i nastavnika, njihovog međusobnog uvažavanja i poštivanja, važnu ulogu ima i učionica, raspored klupa te opremljenost učionice. Nastavnik može paralelno sa podučavanjem demonstrirati učenicima, npr. građu nervne ćelije, prenos nervnog uzbuđenja, neke eksperimente ili razvojne faze čovjeka putem panoa, multimedije ili preko TV ekrana, a čime se ostvaruje povezivanje psihologije sa biologijom. Poklapanjem vizualizacije i nastavnikovog podučavanja učenici brže i uspješnije usvajaju određena znanja, vještine i sposobnosti. Razvijanjem unutrašnje motivacije stvara se mogućnost aktivnog učenja, učenja zbog samog učenja i primjene znanja u svakodnevnim situacijama kao i u drugim nastavnim predmetima. Aktivnim učenjem se razvija intencionalna pažnja za učenjem i dubljim spoznavanjem sadržaja. Takvim kvalitetnim usvajanjem znanja, realiziraju se postavljeni odgojno-obrazovni ciljevi i ishodi učenja. Odlazak u prirodu sa učenicima i zamjena za učionicu može biti odličan primjer kao način emocionalnog rasterećenja učenika te nastavnikov akcenat na povezanosti čovjeka sa prirodom i očuvanju prirode. Sa psihološkog aspekta nastava u prirodi pozitivno utiče na sticanje iskustva učenika, i za osmišljavanje i provođenje nekih projekata. Posjete obdaništima, zatim centrima za pomoć djeci sa posebnim potrebama, odlazak u pozorište, sve su to mogućnosti za ostvarivanje odgojno- obrazovnih ciljeva i zadataka psihologije kao predmeta. Tokom vježbi i primjene znanja može se planirati grupni rad u kojem se učenici slobodno ponašaju, predlažu ideje, ali i uvažavaju mišljenja i prijedloge drugih. Rad u paru, grupi ili timski rad je dobar način za sticanje socio-emocionalnih kompetencija. Za neka istraživanja mogu se formirati timovi učenika uvažavajući njihove afinitete i interesovanja. Kad nastavnik upozna iskustva i nivoe postignuća svojih učenika moći će realno procijeniti i planirati adekvatne socijalne oblike rada uz obostrano zadovoljstvo. Kreativan nastavnik svojom metodologijom, tj. primjenom raznih metoda i socijalnih oblika rada disciplinira svoje učenike i kao model nastavnog događanja pokazuje pozitivne karakterne osobine poput humanosti, tolerantnosti, poštovanja drugih i drugačijih, velikodušnosti, smirenosti te optimizmu i ljubavi prema životu. Upotreba informacijsko-komunikacijskih tehnologija je neophodna i vrlo korisna u kombinaciji sa klasičnim materijalima. Prezentacije u PowerPoint-u su poželjne kod integracije neke teme ili predstavljanja raznih istraživanja, online kvizovi kod provjera znanja učenika. Također, mogu se koristiti platforme/aplikacije (npr: Microsoft Office 365, eTwinning i sl.) kao mogućnosti spajanja sa učenicima i nastavnicima u okviru škole ili drugih škola radi saradnje, izrade zajedničkih projekata i sl. Za realizaciju učenja i podučavanja pored udžbenika, enciklopedija, priručnika, razne psihološke literature, tu su i različiti materijali sa internet stranica, dokumentarni filmovi o psihološkim fenomenima, prezentacije, predstavljanje rezultata raznih projekata o istraživanjima čovjeka i njegovog ponašanja i djelovanja, video koji npr. objašnjava uzroke raznih psihičkih poremećaja i načine liječenja i dr.

F/VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

Vrednovanje je proces praćenja uspjeha učenika, stepen stečenih znanja i vještina u odnosu na postavljene ciljeve i ishode učenja i podučavanja iz nastavnog predmeta Psihologija. Vrednovanjem se provjeravaju, ocjenjuju i evidentiraju postignuća učenika, a poznavanje rezultata rada ima veliku motivacijsku vrijednost. U nastavnom predmetu Psihologija zastupljena su dva elementa vrednovanja:

1. Razumijevanje znanja i vještina psiholoških fenomena i teorija koji su definisani u ishodima učenja, a mogu se vrednovati usmenom i pismenom provjerom znanja:
 - Usmena provjera znanja tokom odgojno-obrazovnog procesa pokazuje koliko i kako su učenici shvatili određeno gradivo. Raznim raspravama i diskusijama nastavnik može procijeniti koliko su učenici usvojili znanja, razvili jezičke i kognitivne kompetencije i sl..
 - Pisane provjere znanja i vještina (eseji, križaljke, kvizovi i NZOT-a).
2. Primjena usvojenog znanja i vještina u praksi kroz razna istraživanja, prezentacije, mentalne mape, te kreativne nastavne časove:
 - Istraživanje ili eksperimenti gdje učenici primjenjuju stečeno znanje o raznim psihološkim fenomenima poput: motivacije u učenju, tolerantnosti na frustracije, sticanje stavova i sl.
 - Razne prezentacije kod integracije i reintegracije znanja različitih tema, kao i analize rezultata istraživanja u situacijama učenja i svakodnevnom životu. Vrednuje se koliko su učenici postigli od očekivanih ishoda, njihova kreativnost, fleksibilnost mišljenja, fluentnost ideja, te sposobnost samostalnog istraživanja. Npr. prezentacija o razvojnim periodima čovjeka ili prezentacija o glavnim idejama teorija ličnosti i njihova primjena.
 - Eseji na razne teme kako bi se učenici poticali na kritičko mišljenje, sposobnost obrazloženosti mišljenja kao i jezičke sposobnosti, zatim prepoznavanje i identifikacija osobina ličnosti i karaktera kao i drugih psiholoških elemenata u književnim djelima i filmovima.
 - Razni shematski prikazi poput paukove mreže ili mentalnih mapa kojim se može zahvatiti cijela oblast i procijeniti znanje i metakognitivno razumijevanje i stvaralaštvo kod učenika.
 - Kreativni nastavni časovi posebno djeluju motivirajuće u učenju i podučavanju na kojim učenici kao nosioci performansa ili prezentacija na stvaralački način predstavljaju usvojenu cjelinu odgojno-obrazovnih ishoda. Tu se prati i nagrađuje originalnost i kreativnost učenika kao najviša razina učenja i podučavanja, te jezičke i socijalne kompetencije učenika.

Veoma je važna povratna informacija za učenike, ona budi novu želju i motivaciju za daljim radom i postignućem. Učenici vole dinamičan rad, vježbe na kojim njihovo usvojeno znanje djelotvornim učenjem prelazi u iskustvo. Nastavnik treba da obrazloži javno na nastavnom času ocjenu svakom učeniku kako bi učenici dobili povratnu informaciju i uvid u svoje znanje i dalje napredovali. Jedan od pristupa u vrednovanju je kontinuirano praćenje napretka učenika tokom odgojno-obrazovnog procesa, njegovo zalaganje i doprinos u izradi projekata,

kao i učešće u raznim diskusija i raspravama. Kvalitetan nastavnik će pronaći najbolje metode i tehnike za konstantno praćenje i vrednovanje napretka učenika u učenju i podučavanju.

Učenik je aktivno uključen u procjenu svog znanja tokom učenja te se stvara mogućnost samoevaluacije. Na takav način izgrađuju se kod učenika osobine kao što su: odgovornost, samostalnost, realnost, inicijativnost i dr. Zatim učenici učestvuju u praćenju i vrednovanju znanja i učenja svojih kolega te razvijaju kritičnost i objektivnost.

Tokom podučavanja novog sadržaja mogu se postavljati pitanja učenicima da bi se stekao dojam o njihovom poznavanju tog sadržaja i praćenju razvoja motivacije kod učenika za dalje izučavanje i samostalno istraživanje. Praćenje procesa učenja može biti i kroz preglede sveski, pisanju teza, zatim praćenje pisanja domaćih zadaća, na osnovu čega nastavnik može uvidjeti koliko učenici razumiju određeno gradivo i koliko su motivisani da se stvaralački odnose prema tom sadržaju. Prezentiranje nekih manjih sadržaja koje su učenici pripremili ili predstavljanje različitih vrsta iluzija i halucinacija i sl., može biti u uvodnom dijelu nastavnog časa razrednog ugođaja, a pored evaluacije nastavnika mogu i drugi učenici dati svoje komentare i vrednovati rad svojih kolega.

Nastavnik može koristiti kvizove kako bi pratio nivo razumijevanja kod svojih učenika i ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda u učenju i podučavanju. Učenici mogu postići različite nivoe znanja od imenovanja, nabranja, definisanja, zatim objašnjavanja, navođenja veza, upoređivanja nekih pojava, preko postavljanja hipoteza i rekonstrukcija nekih sadržaja te prosuđivanja i davanja svog mišljenja. Tako će nastavnik procijeniti znanje učenika u odnosu na definisani ishod/sadržaje i predložiti brojčanu ocjenu. Svakako da i učenici mogu učestvovati u prijedlogu brojčanih ocjena i tako poticati odgovornost kod učenika i realnost u mišljenju.

Na kraju školske godine nastavnik na osnovu svih pokazatelja i informacija o učeniku, uključujući cjelokupan njegov angažman tokom odgojno-obrazovnog procesa, predlaže brojčanu zaključnu ocjenu. Zapažanja nastavnika o učeniku tokom nastavnog događanja u različitim aktivnostima, saradnja na nastavnom času, kontinuiran rad, pisanje bilješki i zadaće, svakako može uticati na zaključnu ocjenu.

G/PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Stručna sprema nastavnika koji može realizirati program psihologije: završen filozofski fakultet

- odsjek psihologija
- odsjek pedagogija-psihologija.

(izvor: NPP za Gimnazije, SBK 2014.g.)

Nastavu psihologije mogu izvoditi nastavnici koji su završili odgovarajući četverogodišnji studij i stekli visoku stručnu spremu (VII stepen) i stručno zvanje:

- profesor pedagogije i psihologije,
- diplomirani psiholog s položenom pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkom grupom predmeta,
- diplomirani pedagog i psiholog.

Nastavu psihologije mogu izvoditi i lica koja imaju završen najmanje II (drugi) ciklus Bolonjskog sistema studiranja u trajanju od jedne godine (60 ECTS bodova) ili dvije godine (120 ECTS bodova) – ukupno 300 ECTS bodova sa bodovima prvog ciklusa, koja su stekla akademsku titulu i zvanje magistra ili ekvivalenta za određenu oblast.

Lica koja u toku studija nisu polagala ispite iz pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke grupe predmeta, dužna su ove ispite položiti u roku od godinu dana od dana stupanja na posao nastavnika.

(izvor: predmetni kurikulum ZDK)

